

TOVARNISHI VESTNIK

KRANJSKE INDUSTRIJSKE DRUŽBE

LETO: 1
JESENICE-FUZINE

Št. 21.

*Za mirno in složno delo
— proti sovražnosti!*

Prijateljsko, odkrito in odločno!

V sestavu jeseniške podjetnosti rastejo pridobitve, na katere gledamo s ponosom, z zaupanjem in z vero v bodočnost. Okrnjena naša industrija se z obnovitvijo topilniških naprav postavlja zopet v vrsto prave metalurške podjetnosti v državi. Ta izpopolnitev železarskih delavnic v našem kraju ni samo močan dokaz želje po napredku vse jugoslovanske proizvodne sile in delavnosti, nego je tudi znak žilavosti in odpornosti podjetniškega duha, ki gradi in obratuje ter zagotavlja delo in obstanek tisočem delovnega ljudstva v enem izmed najbolj revnih krajev naše velike domovine. Mi to novo pridobitev cenimo. Vemo, koliko dela in truda, koliko ljubezni, žrtev in zaupanja je treba doprinesiti za vsako zgradbo, ki naj pomeni zagotovitev nadaljnjega dela. Cenimo jo ne samo kot doprinos k napredku, ne samo kot zmago tehnike, temveč predvsem kot jamstvo za obstanek podjetnosti, od katere živi in okrog katere se zbira vse gospodarsko in kulturno življenje vseh stanov in vseh ljudi v kraju.

Ako pa pri tem kratkem razmotrivanju pomislimo še na tisoče težav in nepravilnosti, na riziko in negotovost, ki obkrožajo sleherni podjetnost in v mnogo večji meri še železarsko industrijo na Jesenicah, potem bomo znali ta močna prizadevanja za obstanek podjetja in za gotovost dela še bolj ceniti. To so nepravilnosti, ki ostanejo mnogim nepoznane in se pokažejo v vsej svoji teži šele takrat, ko mora pod njihovim pritiskom podjetnost zamreti. V gospodarstvu ni namreč nikake sentimentalnosti. Tudi naša industrija dela in proizvaja, da potem to delo in te proizvode prodaja. Tržišča proizvodov pa so taka, da ne gledajo na razpoložene proizvajalce, ne upoštevajo njegovih specialnih prilik in nepravilnosti, pa če s propadom proizvajalca obubožajo tudi tisoči pridnega ljudstva. Pod težo takih skritih nepravilnosti, pod težo odvisnosti od proizvajalnih vrednosti in tržišč so se že rušile podjetnosti in so že zaplakali kraji v bedi

in pomanjkanju, četudi je ostal v ostali javnosti tak propad kraja le običajna časopisna vest, ob kateri se je morda le ta ali oni globlje zamislil. Nočemo reči, da bo takim nepravilnostim podlegla naša podjetnost že jutri, nočemo pa tudi trditi, da je obstanek jeseniške industrije samo ob sebi umeven in da bi bil izključen primer, da bodo simboli našega dela mrzli štrleli v nebo, naselje pa bo polno joka zaskrbljenih mož, mater in otrok za delom in kruhom. Jeseniška industrija ima za tako zaskrbljenost vzrokov dovolj, zato so skupna prizadevanja, ki jih vidimo pred seboj tem večjega pomena, zato je zaupanje, ki ga jeseniška podjetnost nalaga v kraj v takem obsegu, tem bolj dragoceno. V tem zaupanju so temelji za obstanek vseh stanov in vsakega v kraju.

To pa ni tisto oddvojeno mnenje, ki bi ga bilo treba šele ustvarjati in poudarjati. Mi bi ga tudi ne načenjali, ko bi ne zaznavali primerov, ki pravijo, da se okrog naše podjetnosti vzdržuje neka sovražnost, ki iz kakršnih koli osebnih ali podkupljenih stremeljenj odvrča realnost, da bi ustvarila njivo za rast demagogije. Nas nič ne briga, kdo so tisti hujšakači in od koga so podkupljeni, da se borijo proti jeseniški podjetnosti, vemo le, da so taki tipi običajen pojav v ljudskih in delovnih skupnostih. Kjer koli kaka podjetnost dela in uspeva, se naselijo ob njej in nastavijo mreže, ko podjetnost propade, zbežijo prvi, da bi jih ljudstvo ne vprašalo in zahtevalo, da realizirajo svoje pridige. Najnovejša vest, kako država in banovina iščeta, da bi v revno Dolenjsko, kjer še nobena industrija ne »stiska« in »izžema«, naselili podjetnost in tako dvignili standard življenja, so gotovo zaznali tudi taki trabanti. Sedaj, ko tam doli ljudstvo strda in v bedi živi, ko gara po 16 ur dnevno, ko dobi vsa Dolenjska komaj toliko, kot na primer samo jeseniški kot, sedaj tam doli ni tistih pridigarjev. Ko bo Dolenjski pomagano, če bo država uspela, da tam naseli kapital, ki bo »izžemal« in »stiskal«, po-

tem bodo ti paraziti prišli tudi tje in tam zahtevali »svobodo in pravico«. Običajno se hočejo ti brezvestneži uveljaviti s tem, da skrunijo to, kar najmanj razumejo. Ko je že pomagano, govorijo, kako je treba napraviti, če jih nihče ne posluša, povzdignejo glas in pravijo, da je »treba izboljšati«. Če jih še tu nihče ne posluša, pa so za »svobodo, pravico, demokracijo in resnico« in še za druge pošteno človeške pridobitve. Četudi to nič ne izda, pa postanejo vneti za »izboljšanje razmer«. Za vse to so pa le dotlej, dokler je v kraju dobro, ko kraj kakor koli propade, gredo drugam in so tam zopet za vse tisto, za kar so bili prej že na drugih mestih, le za pošteno in stvarno delo niso nikdar sposobni. Tudi v našo podjetnost se še niso nehali vtikati taki trabanti. Pri vsem prizadevanju podjetnosti in sodelavcev hočejo imeti prvo besedo in največ zaslug, kakor tista muha, ki se je vsedla na rog vola, ki je oral brazdo, in rekla »orjemo«. Brezpomembno bi bilo ponavljati njihove demagoške besede, ki gredo za tem, da zasejejo sovražnost. Na vse to naj odgovori odkrita in odločna beseda.

Uredništvo.

Odkrito in odločno

V naših apelih, ki smo jih naslovili na vse sodelavce, smo že omenili, da je za doseg naših skupnih ciljev predvsem potrebno mirno in složno delo in prizadevanje nas vseh. Mir in sožitje v naši delovni skupnosti sta pri prilikah naše industrije prepotrebno jamstvo za obstanek in procvit podjetja, ki nosi na sebi odgovornost za blagostanje sodelavcev in za prospeh kraja. Zadnji čas je bil, da smo iz naše skupnosti energično izločili možnost medsebojnega hujskanja, laži in klevet poklicnih nezadovoljnejcev, ki so sovražnostno nastopali proti podjetju, vključ temu, da je bila naša podjetnost tista, ki si je vedno in najbolj prizadevala dvigniti blagostanje delavstva. V ponos nam je javno in objektivno mnenje, da stojimo

glede socialnih odnosov do sodelavcev izmed vseh železarskih industrij v državi na prvem mestu. Ako so se vkljub temu naši hujskači, ki so si nadelo nalogo sejati razdor in sovražnost med nas, potem more biti samo jasno, da so to delali iz čisto svoje ali naročene protivnosti do prospeha jesenjskih železaren. Našo odločno besedo, da onemogočimo škodljivo hujskanje in zavajanje sodelavcev v sovražnost proti industriji, so pozdravili vsi naši dobronamerni sodelavci in vsi trezni delavski zastopniki, ki so jim koristi delavstva več kakor pa morebitne njihove lastne ambicije. Mi smo takrat določno izjavili, da na sodelovanje tistih, ki nastopajo proti podjetju, ne bomo več računali, ker so se s sovražnostjo do nas izločili že sami.

Govorimo z dokazi

Ko prihajamo danes med naše sodelavce s ponovnim apelom po miru, sožitju, družnosti in medsebojnem zaupanju v naši podjetnosti, poudarjamo, da so naše prijateljske in odkrite besede namenjene našemu dobronamernemu delavstvu in nameščenstvu. V našem skupnem delu in v složnem sodelovanju nas vseh je zagotovilo, da bodo naša skupna prizadevanja vedla do uspehov za podjetje, za sodelavce in za blagor kraja. Ako moramo v zadnjem času slišati, kako nekateri še vedno govorijo in pišejo proti podjetju, nočemo izgubljati besed, da bi opozarjali tiste hujskače. Njim velja naša odločna izjava, da bomo radi skupnih interesov podjetja in dobronamernih ljudi take hujskače izločili iz našega podjetništva. Vse naše uvidevne sodelavce pa

pozivljemo, da sami onemogočijo sovražnostno poseganje takih hujskačev v podjetniško družino. Polno uverjeni, da smo doprinesli dokazov dovolj, da nam je blagostanje delavstva poudarjeni cilj, ne moremo razumeti, da se morejo v in okrog naše podjetnosti še vzdrževati zlonamerne govornice in pisanja proti podjetju. Pri našem sprejemnem uradu hranimo za poudarek socialnosti pri naši industriji dovolj dokazov. Prošnje za sprejem na delo pri KID prihajajo iz vseh pokrajin Slovenije in tudi iz južnih krajev, da celo iz slovenske Koroške. Inspekcija dela beleži nad 3600 takih prošenj za zaposlitev pri naši industriji. Med prošnjami je stotine takih, kjer hočejo obrtniki opustiti svoje obrti in priti za delavce h KID. Med prošnjami je stotine takih, kjer izučeni profesionisti najrazličnejših strok opuščajo stroke in želijo h KID, cilji skoro vseh obrtniških vajencev so pri KID, da, med prošnjami je stotine takih, kjer prosijo zaposleni delavci pri drugih podjetnostih za namestitev pri KID, da celo stotine takih, kjer nameščeni profesionisti pri ostalih industrijah prosijo za navadne delavce h KID. Vse to nam je le dokaz, da so plače sodelavcev pri nas primerne in da so naše socialne razmere le drugačne, kot pa jih slikajo zlonamerni ljudje okoli naše podjetnosti. 3600 delovnih moči se ponuja industriji in med temi tisoči primerov, kjer prosilec želi zaposlitve pri KID radi boljših socialnih razmer.

Naj odide iz naših vrst

Ako moramo pri takih dejstvih še slišati hujskanje proti podjetju, potem je

gotovo samo to, da je vzrok tega hujskanja edino v sovražnosti do industrije. Zato upravičeno in odločno pozivamo tiste, ki so našo podjetnost zamrzili vkljub vsem dejstvom, ki govorijo za podjetje, da sami gredo od nas. Mi na njihovo sodelovanje ne računamo več. Vsakemu želimo, da si ustvari boljše, zato naj mirno odide za boljšim. Na njegovo mesto čaka 3600 prosilcev, ki jih h KID vabi želja po treznem sodelovanju, po ustvaritvi — v obstoječih razmerah v domovini — še najbolj zadovoljivega obstanka za sebe in za družino. Tako odločno besedo spregovorimo danes tem laže, ker se podjetnost v državi oživlja in je vsakemu dana možnost, da si najde zaposlitve drugod.

Mi imamo skrbi dovolj

Naša podjetnost ima skrbi dovolj, skrbi za delo in obstanek, zato ne bo prenašala lahkomišelnih poigravanj z eksistenco vseh. Odločno izjavljamo, da bomo lažne in zlonamerne elemente, ki klevetajo podjetnost, pri kateri hočejo sodelovati, energično izločili iz naše skupnosti, da damo priliko tistim prosilcem, ki so imeli priliko, da so razmere dela in življenja preizkusili in primerjali po drugih krajih in ki bodo znali ceniti in upoštevati naša prizadevanja za mirno in uspešno delo za korist podjetja in blagostanje delavstva.

Ponavljamo

Tisti, ki z razmerami pri nas niso zadovoljni, ki pri nas težko delajo in mislijo, da bo drugod bolje, naj mirno odidejo od nas.

Dipl. ing. Levičnik:

Razstava »Schaffendes Volk« v Düsseldorfu

Ko se je nemška država odločila na sodelovanje pri svetovni razstavi v Parizu, je istočasno sklenil »Stalni nemški odbor za sejme in razstave« že leta 1935., da se kot nekako izpopolnitev kulturnega obilježja nemškega paviljona na pariški razstavi priredi v Düsseldorfu pregled nemške delavnosti, tvorne sile in preskrbe s surovinami Nemčije.

Razstava sama je bila zamišljena v dveh glavnih skupinah, ki naj obsegajo:

1. surovine in tvorne snovi,
2. vrtinarstvo, stanovanjsko kulturo in kolonizacijo.

Glede organizacije te udeležbe so se odločili kreniti po povsem novih potih. Vodstvo razstave ni povabilo in se pogajalo s posameznimi tvrdkami, temveč s poedinimi skupinami odnosno oficelnimi zastopniki poedinih skupin nemškega gospodarstva. To načelo je bilo uveljavljeno že pri nekaterih inozemskih sejnih, v Nemčiji sami pa do sedaj še ni bilo razstave, ki bi bila na ta način organizirana.

Posamezne skupine gospodarstva so same odločile, katere tvrdke se vabijo k sodelovanju, v kolikem obsegu se smejo te kolektivno ali pa posamezno uveljaviti.

Glavni del, to je pregled osnovnih snovi in surovin, je obsegal 4 skupine, in sicer: premog, rude, les, kamen in zemlje.

Med pripravami za to razstavo so v Nemčiji proglasili tako zvano 2. četrtletko s programom osamosvojitve nemškega gospodarstva od inozemstva. Iz tega razloga je »Urad za nemške surovine in tvorne snovi« v tem smislu dodatno organiziral še razstavo nadomestnih snovi ter zvezal s tem tudi nekaj pregled nemškega štiriletnega gospodarskega načrta.

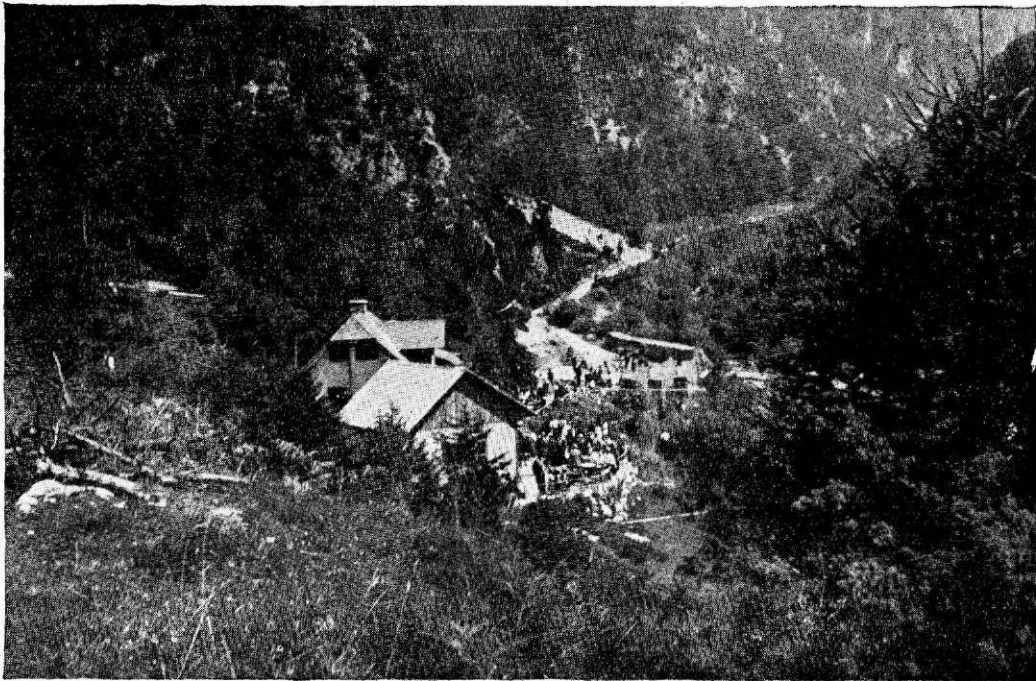
Ena izmed glavnih zahtev gospodarstva v Nemčiji je danes osamosvojitve na polju pogonskih sredstev, to je nafte, bencina, bencola in mazilnih snovi. Na raznih modelih, velikih stenskih slikah in diagramih je mogel obiskovalec dobiti nazorno sliko o posameznih načinih pridobivanja teh snovi umetnim potom, v glav-

nem iz premoga odnosno njegovih sestavin.

Največja zgradba razstave pa je bila namenjena železarski industriji. Prvič je imelo občinstvo priliko, da vidi na razstavi v večjem obsegu skoro popolnoma urejeno valjarno, v kateri je bilo mogoče zasledovati izdelovanje železa od tekočega železa, ki je priteklo iz električne topilne peči, tja do končnega izdelka v obliki žice, palic, mrzlo valjanih železnih trakov in raznih izdelkov. Za preizkušanje polizdelkov in gotovih izdelkov je bil na licu mesta urejen poseben laboratorij, kjer so se občinstvu pokazali razni načini preizkušanja in kontrole kakovosti izdelkov.

Ta laboratorij pa je služil sam tudi kot razstavni objekt, ker je bil opremljen po večini samo z nadomestnimi snovi, mesto onih, ki se sicer za te namene uporabljajo. Tako so na primer vse svinčene cevi nadomeščene z novim sintetičnim izdelkom »Mipolan«, ki je za kisline neobčutljiv in se more že pri razmeroma nizki temperaturi upogibati kakor svinčene cevi.

Prav posebno bogato je bila zastopana industrija lahkkih kovin, zlasti aluminija, ki je kot domač nemški izdelek zelo važen, še bolj pa njegove trdnjše vrste, kakor duraluminij itd.

Z izleta Javornik I: Krasna dolina Draga. Na sliki se vidi prihod prvih skupin izletnikov

Najzanimivejši del razstave pa je bil oni, kjer so bile razstavljene »nadomestne snovi«. Pod pojmom »nadomestne« pa ne smemo razumeti tega, kar sicer razumemo pod tem naslovom v spominu na vojne čase, ampak snovi, ki so istovredne ali pa še boljše kot pa do sedaj uporabljene surovine, a se do sedaj še niso za te namene uporabljale. Razen tega pa je važno to, da se te snovi izdelujejo doma ter s tem pomagajo h gospodarski neodvisnosti od inozemstva.

Pred vsem važen je v tej skupini umetni kavčuk, imenovan »buna«. To je izdelek iz acetilena, odnosno karbida, ki se kakor znano izdeluje v električnih pečeh iz apna in oglja, odnosno premoga. Po dolgoletnih poizkusih in neuspehih se je kemikom največjega nemškega koncerna I. G. Farbenindustrie, posrečilo priti do izdelka, ki ni samo dosegel naravnega produkta, ampak ga je celo v marisikaterih lastnostih prekosil. Cena »buna« izdelku je danes še nekako 3 krat višja od naravnega kavčuka, vendar je trpežnost v marsikaterem oziru tudi večja od naravnega proizvoda. Tako so bile preizkušene v nemški armadi avtomobilске pnevmatike, ki so bile 3 krat trpežnejše od naravnih.

Vendar »buna« ne bo igrala vloge samo radi tega, ker se izdeluje iz zgolj domačih surovin, temveč radi nekaterih lastnosti, ki jih naravni kavčuk nima, odnosno, ki jih do danes pri njem še nismo mogli doseči. Predvsem je to neobčutljivost »bune« napram olju in bencinu, v katerem se naravni kavčuk napne in potem razpade. S tem smo prišli do novega materiala, ki bo kljub višji ceni prej ali slej v nekaterih primerih nadomestil naravni kavčuk ali druge snovi, kakor na primer v elektrotehniki, pri oljnih stikalih porcelana, pri tuljavah, ki leže v olju, bombažno predivo in v avtomobilski industriji vse one dele gumija, ki so izpostavljeni vplivu olja ali bencina, enako v cevni napravah kemične industrije.

V istem prostoru so bile razstavljene razne vrste snovi iz umetnih smol, od katerih tudi pri nas poznamo nekatere pod

skupnim imenom »bakelit«. Seveda je bakelit samo ena izmed mnogih vrst teh umetnih smol. Skoro vsaka večja elektrotehnična tvornica ima svoje posebne vezi in ima na primer »Siemens-Halske« svoj »Eshalit«, iz katerega so na primer izdelani novi telefoni. Pestrost raznih izdelkov ni bila samo čudovita po izdelkih, ampak tudi po lepoti in sijaju barv. Uporaba teh umetnih smol se ne omejuje samo za nadomestilo keramičnih izdelkov, kakor lončenih posod, servisov za čaje in tako dalje, temveč se razteza tudi na tehnično polje ter pridobiva tam od dne do dne večji pomen. Tako izdelujejo danes ležaje za velike in težke valjčne pogone iz teh umetnih smol. Ti pogoni so v praksi pokazali, da so boljše od do sedaj uporabljenih bronastih odnosno medenina-stih ležajev. V elektrotehniki se izdelujejo iz teh snovi danes telefoni, stikala, okrovoja za različne aparate, in sicer ne kot nadomestek, temveč kot oblastveno predpisani material. Surovine so razne

smole, mlečni izdelki, kakor sir in razne mlečne kisline, papir, lesovina, žaganje, tekstilni odpadki ter deloma v neznatnih količinah naravni kavčuk. Za izdelovanje teh snovi se je razvila tekom časa posebna tehnika in z njo vezana lastna industrija, katere pomen sega danes že daleč preko meja Nemčije.

Nihče izmed obiskovalcev razstave ni šel mimo skupine, kjer so bili razstavljeni izdelki iz umetne bombaževine »Flox«. Tudi tu vodi I. G. Farbenindustrie kakor tudi na polju umetne svile. Deloma v diagramih in slikah, deloma pa v naravi na strojih je bilo mogoče videti nastanek tega umetnega prediva iz lesa odnosno lesovine do gotovega izdelka, ki je sposoben za prejo ter nadalje do gotovega barvanega in apretiranega blaga.

Tu smo mogli videti kaj pomeni les in kako ogromno bogastvo bodo tvorili nekdanj naši gozdovi, ki jih danes izkoriščamo na tako še nesmotren in neekonomičen način, dočim pridobivajo iz lesa v industrijskih državah danes že sladkor, alkohol, predivo za tekstilno industrijo, krmo za živino in pogonski plin za avtomobile.

V Nemčiji obstoji danes že predpis za prisilno uporabo iz lesa pridelane bombaževine pri izdelovanju blaga. Razen tega pa tvori umetna bombaževina odnosno njeni izdelki danes že važno eksportno blago. Tako so na primer kravate, ki jih prodajajo v Ljubljani kot najnovejšo modo »imitacijo usnja« skoro 90 % izdelane iz tega prediva, dasi izgleda na oko kakor svila.

Zanimiv je bil tudi oni del razstave, ki obsega snovi in izdelke, ki se pridobivajo in predelujejo iz odpadkov. Gledalec se spomni na ogromne količine raznih škatlic, tub, cunj, papirja, vlaken itd., ki izginjajo dan za dnem v vsakem gospodinjstvu v smeti ter potem neizkoriščene strohnijo in se pokvarijo in so za vedno za narodno gospodarstvo izgubljene.

Slika, dasi nepopolna, ne bi bila zaokrožena, ako ne bi še omenil razstave nemških državnih železnic, ki je pokazala vagon, opremljen s samimi nadomestnimi

Z izleta Javornik I: G. gen. ravnatelj C. Noot med svojimi izletniki na veselici Del. podpornega društva v Breznici. Levo obratovodja g. Fischer, desno župnik Koprivec

snovmi. Ta vagon je bil leto dni v praktičnem prometu ter služil kot nekak dokaz za umestnost uporabe nadomestnih snovi. Državna pošta pa je poleg običajnega poštnege urada, ki je opremljen z vsemi pridobitvami moderne brzojavne, telefonske, brezžične in prometne tehnike, razstavila razne modele, diagrame ter zemljepisne karte kakor tudi statistične podatke o svojem prometu.

Obsežen prostor je zavzemala vrtna razstava ter razstava raznih stanovanj-

skih hišic za delovne in kmečke naselbine. Hišice, ki so bile tam postavljene, so bile deloma že zasedene ter bodo ostale na licu mesta in služijo za temelj obsežne stanovanjske kolonije, ki bo na prostoru razstave tekom prihodnjih let zgrajena.

Kljub temu, da je ta prerez nepopoln, upam, da se mi je posrečilo podati nekak pregled te razstave, ki spada nedvomno med najzanimivejše in pestre letošnjih obilnih tovrstnih prireditev.

stvo je le v čast kovinarjem in njihovim svojem ter v ponos vsej naši podjetniški družini.

* * *

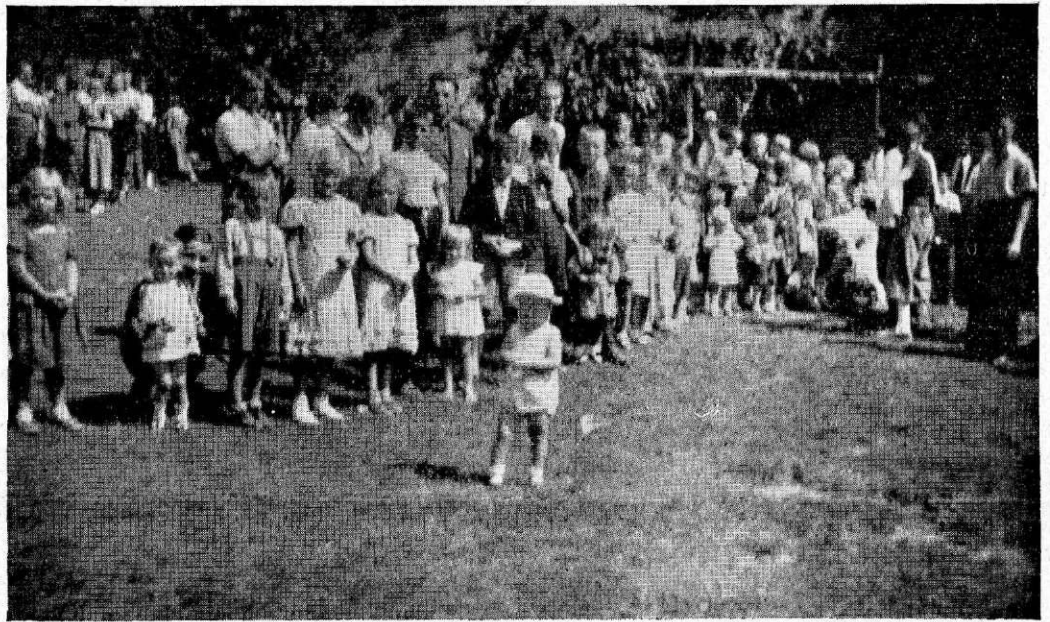
Izlet sodelavcev električnih in mehaničnih obratov, ki družijo po svojih delavnicah najrazličnejše strokovnjake: elektromonterje, konstrukterje, instalaterje, ključavničarje, strugarje, mehanike, mizarje, pleskarje, kaluparje, livarje, tesarje, jermenarje in druge, je bil že dolgo napovedan. Preložen pa je bil od nedelje do nedelje ter je nazadnje postal zaključni izlet, kateremu so se pridružili tudi zadržani izletniki iz drugih obratov. Jasno je, da so nekateri hudomušno pripominjali, da hoče ta obrat s svojim zavlčevanjem pridobiti le dovolj vzgledov na drugih izletih, da jih bo potem mogel prekositi in znal kaj sam organizirati. Na

Zaključna izletna prireditev

Preteklo nedeljo je bil prirejen zadnji izlet v letošnjem poletju. S tem smo zaključili vrsto lepih prireditev, ki so bile že dolgo želje naših sodelavcev. Kot zadnji izletniki so bili sodelavci električnih in mehaničnih obratov, ki so po rekordni udeležbi, nad 1000 ljudi, prevzeli naslov največjega obratnega izleta v letošnji sezoni.

Zopet beležimo uspelo izletno prireditev naših sodelavcev. Ta izlet pomeni takoj od začetka največji obratni izlet, ker se ga je udeležilo nad 1000 udeležencev, kakor do sedaj še pri nobenem. Prav številna udeležba na teh izletih kaže, da je podjetje storilo prav, ko je na željo sodelavcev uvedlo skupne obratne izlete. Ko govorimo zaključno besedo o teh prireditvah, se zahvaljujemo vsem, ki so pripomogli, da so ti izleti potekali tako, da so prinesli zadovoljstvo udeležencem, da so potekali tovariško, častno in dostojno. Ako pomislimo, da je letovalo nad 3000 ljudi in da so bile naše prireditve morda največje, kar je bilo kdaj podobnih v dr-

žavi, potem moramo poudariti, da je v čast našim sodelavcem, da so ti izleti potekali brez najmanjšega incidenta. To dej-

Z izleta Javornik II: Najlepša je mladost. Najmlajši udeleženci čakajo v vrsti na razdelitev jabolk

Mimica Konič:

V starodavnih časih...

(Povest iz zgodovine gorenjskega železarstva.)

»Juhuhu!«

»Jujuhuhu!«

Vriski odmevajo po Bistrici, da hiti odmev čez jezero in polni ves bohinjski kotel. Nedelja je, lepa pomladna nedelja in Jurca se ženi, tisti Jurca, ki je že sedem let vdovec. Ljudje stoje ob poti in zijajo v vesele svate.

»Glej ga, Jurco, kar pomladil se je«, šepne soseda sosedi.

»Nu, Bog mu daj srečo«, meni druga.

»Kaj še?« se jezi tretja. »Čemu se je treba staremu norcu ženiti. Sina, Janeza, naj bi na dom oženil, saj ima štiri in dvajset let. Sam naj bi pa sedel v kot in vzel rožni venec v roke.«

»No, vsak po svoje«, so se naposled zedinile ženske.

Pri Jurci v Bohinjski Bistrici pa vse odmeva od vriskov in veselja. Jurca z nevesto sedi za mizo, zraven njega sta starešina in teta, na levi drug in družica, potem pa po vrsti vsa žlahta in sosedje, do sedmega kolena.

»Vse sem vabil, vse,« kima že na pol pijani Jurca, »do sedmega kolena sem po-

vabil vso žlahto in vas, dragi sosedje, kakor so že dedji imeli lepo navado. Pijte, hej, le pijte, na Jurcovi svatbi ne sme biti nihče žejen.«

»Pijmo, le pijmo ga vsi, saj nima kosti«, je pritegnil drug in je veselo zavriškal.

»Hej, le pijte, le vriskajte, še na moje rajne Jere zdravje pijte. Škoda jo je bilo, no, pa jaz ji nisem bil kriv smrti. Urekel ji je nekdo, pa je morala umreti, sirota.« In Jurca je bil ves v solzah, glava mu je klonila na mizo.

Nevesta Katra ga je potegnila za kamižolo.

»Jur, bodi no pameten, drugače bodo mislili, da si pijan.«

»Pijan pa ne, ne, to pa ne«, se je dramil Jurca. »A prav za prav bi morali biti na moji svatbi vsi veseli in vsi pijani. Katra, le pij rdeče vince, da boš dobila bolj cveteče lice.«

Drug je nalil vina v majolico in pil, potem je zapel z nekoliko hripavim glasom:

»Na svetu lepše rožce ni kot je ta vinska trta;
Pozimi spi, spomlad cveti
jeseni vince daje.«

»Kaj boš?« je dregnil druga pod rebra očes starešina, sosed Planinec iz Bistrice. Saj taka pesem ni za svatbo. Drugo zapojmo, tako da bosta ženin in nevesta vesela!«

Starešina je vzdignil majolico in zapel:

»O ti ženin in nevesta,
ki pred oltar poročni gresta:
slovo od mladih let vzemita,
ker drugih zdaj skrbi dobita.«

Svatje so se suvali s komolci in si pomežiknili, drug se je pa glasno zasmel in je udaril starešino po rami.

»Oče Planinec, pozabili ste, da bo Jurca kmalu imel šest križev in da jih ima Katra tudi že pet na hrbtu.«

»Glej ga, saj res«, se je spomnil Planinec. »No, nič zato. Na dvanajstih svatbah sem bil že za starešino in povsod sem pel to pesem, ker je prava za na svatbo. Na dvanajstih svatbah, vam rečem, da bi na trinajsti ne bil! Tisti zakon bo nesrečen. Jurci sem bil za starešino že pred pet in dvajsetimi leti in sem mu tudi tole pesem zapel. Pa je bil srečen, no, kaj bi rekel, res mu je kmalu umrla, sedemnajst let je bil pa le srečen z njo.«

»O, srečen, pa še kako srečen«, je kimal Jurca in spet so mu solze zalivale

Z izleta Javornik II: Z godbo na čelu na prvi in najlepši izlet

drugi strani pa so proti tej izletni prireditvi prihajali očitki, da dela na pripravah cela armada organizatorjev in sodelavcev noč in dan. Še več, našli so se celo hudomušneži, ki so trdili, da bo ta izlet najlepši le do nedelje zjutraj, dokler se ne bo pričel, potem pa bo vse pokazalo, da nosi zastavo le Javornik II. Pod takimi in podobnimi mnenji so kritiki pričakovali izletno nedeljo 29. avgusta. Prireditveni odbor je delal na pripravah pri Savskih jamah že nekaj dni. V soboto popoldne pa je korporativno odšel na izletni prostor, da pripravi vse. Temu zadnjemu pregledu pripravljalnega odbora na terenu so asistirali številni prijatelji, ki so jih člani pripravljalnega odbora vabili s seboj, za oceno, da je bilo vse točno pripravljeno za izletniški dan.

Iz razpoloženja izletniškega odbora, ki je hotel kar buden dočakati zoro nedeljskega jutra, je bilo sklepati, da je na izletnem terenu vse urejeno.

Ko se je v nedeljo zjutraj pričela pri Čuferju zbirati prva skupina izletnikov za skupni odhod k Savskim jamam, smo videli, da bodo morali odpasti vsi kritični pogledi in očitjanja pripravljalnemu odboru, da je izvajal preveč pompa v reklamni o pripravah, kajti na cesti od Jesenic do Sv. Križa je takoj zjutraj korakalo nad

800 izletnikov. Torej največji izlet v letošnji sezoni. Z največjo skupino sta šla obratovodja električnih in mehaničnih obratov g. inž. Sauer in obratni inženir ter šef mehanične delavnice g. inž. Wagner. Svetokriški župnik je izletnike sprejel s pritrkavanjem zvonov, ki so tako lepo doneli v sveže jesensko nedeljsko jutro in vabili izletnike k sv. maši. Med izletniki so šle kar tri godbe s Krekovo delavsko godbo na čelu. Prihajale so skupine za skupino, mnogi sodelavci pa so na ta dan priredili družinam veselje tudi z avtovožnjo do Sv. Križa.

Posamezne skupine in prvi izletniki so pričeli prihajati na izletni prostor, ki je bil urejen na travniku nad svoječasnim »Korlnovim rovom« tako zjutraj. Organizatorji izleta in oskrbovalci paviljonov pa so bili na svojih mestih že ob sedmih zjutraj. Vso noč je bila na prostoru straža, ker so bile tam pripravljene tudi že jestvine. Glavna skupina izletnikov je prišla na prostor po izletniški maši, katere so se udeležili tudi zastopnik tovarne inž. Petrovčič, šef mehanične delavnice inž. Wagner in urednik »Tovarniškega vestnika« A. Kuhar. Po prihodu na prostor, so bile med izletnike razdeljene značke v obliki srca in z vtisom komičnega prizora, kako mehanične obrate vse

Z izleta Javornik II: Ob nagovoru inž. Petrovčiča

Z izleta pomožnih obratov jeklarne: Prve skupine izletnikov že prihajajo

kritizira. Prostor sam je bil lepo pripravljen. Takoj ob vhodu je bil postavljen restavracijski paviljon, ki je oskrboval goste izven staleža in postregel tudi posebnim željam izletnikov. Na gornjem koncu so bili paviljoni za oskrbo izletnikov, čisto ločeno »kuhinja« za ražnjiče itd. Po vsem prostoru pa so bile nameščene mize in klopi, desno oder za godbo in plesni pod. Nad vsem tem pa je bilo vidno delo olupševalnega odseka, ki ga je vodil mojster g. Torkar. Visoko pod gozdom je bila postavljena kulisa, ki je ponazorila zadnji podrti plavž tako, da od daleč nihče ni ločil, da je to le kulisa. Konstrukcija je bila tako spretna, da so mogli v plavžu tudi kuriti in iz nje livati. Seveda, če je kdo pogledal za plavž, se je moral od srca nasmejati. Za kuliso plavža je na vrhu visel koš, kjer so kurili, da je izgledalo, kakor, da bi se kadilo iz plavža. Za proboj plavža so imeli vse priprave, samo mesto železa je imel g. Torkar pripravljen zadaj cviček, za otroke pa mleko in malinovec. Po vsem prostoru so bili tudi različni napisi. Velik kovinarski in rudarski »SREČNO« je kraljeval na vrhu. Pomemben je bil tudi napis »NAŠE TISOČLETNO ŽELEZARSTVO ŠE ŽIVI«. Ka-

oči. »Pa mi jo je Bog vzel, mojo Jero...«

»Pa ti je Bog dal drugo. Katra je vredna Jere, ga je tolažil drug, Smolarjev Tone.«

»Glej, saj res«, se je tolažil pijani Jurca. »To je že vse uravnano prav in po pravici. Hej, pijte in pojte, ljudje!«

Starešina Planinec je izpraznil pisano majoliko do dna in je veselo zakrilil z rokami po zraku.

»O, ti Jurca, preljubi moj Jur, kar objel bi te, ker si na stara leta zlezel v zakonski jarem. Tako bom pa eno zapel, da boste vsi poslušali.« In Planinec je zahteval prepeval:

»Leži, leži ravno polje
po tem ravnem polju
bela cesta gre.«

Vsi svatje so mu v zboru odpevali:

»Juhe, juhe ravno polje,
kjer je, kjer je moje dekle.«

Vsi so peli, le eden je molčal: Jurcov Janez. Samoten je sedel v kotu in glavo si je podpiral, majolika pred njim je bila še vedno do roba polna. Polpijani Jurca za mizo je videl mračni sinov obraz in pijanost ga je začela popuščati. Sklonil se je čez mizo in je poklical sina:

»Janez!«

Fant se je mračno ozrl na očeta.

»Janez, zakaj pa ne piješ in ne poješ? Vsi so veseli na moji svatbi, da bi samo moj edini sin ne bil! Pij in poj!«

Janezu je ušlo iz grla:

»Le pij in poj, saj boš kmalu jokal.«

Svatje so se spogledali in Jurca je zardel.

»Pij, Janez, če si moj sin!«

»Če sem...«

»Kaj?« je ujezilo Jurca, da je usekal po mizi. »Dobro vem, kaj ti je. Oženiti si se misliš, sem te pa prehitel, ha, ha! Kaj bi se ženil smrkolin, ki ima še mleko za zobmi!«

Svatje so spet suvali drug drugega s komolci in Jurca je od togote zaškrtal z zobmi. Starešina Planinec je pa vstal izza mize in prav k Janezu je stopil.

»Kaj se bosta! Janez, očeta moraš vendar ubogati. Pij, no, pij z menoj na moje in vseh svatov zdravje!«

Janez je premišljal, potem pa je prijel majoliko in jo izpraznil do polovice.

»Na vaše zdravje, oče starešina!«

»Na tvojo srečo, Janez«, je odzdravil Planinec.

Svatje so vsi hkrati dvignili majolike.

»Na srečo, Janez!«

»Na slovo, najlepši fant v Bohinju!«

»Da bi kmalu pili na tvoji svatbi, Janez!«

Jurci se je kar samo smejalo, ko je čul, kako hvalijo njegovega sina.

»Pravi bo naš Janez, pravi«, je menil.

Potem so se svatje spet začeli pogovarjati. Nekaj med njimi jih je bilo, ki so še pomnili punt v letu tisoč pet sto štirinajstem in benečansko vojno, ki je besnela prav tedaj. Godec za durmi je stiskal meh in zraven glasno prepeval:

»Ena ptička priletela
ena drobna ptičica
in je prav lepo zapela
od tega grešnega sveta.«

Ko bi grešnik to vedel
koliko duša košta
bi več greha ne delal,
ne žalil Boga.«

»Kaj drugega nam zapoj!« so vpili svatje. »Ta pesem je preveč žalostna za svatbo.«

»Vse sem že zapel in grlo mi je hripavo«, se je branil godec.

»Nisi! Lažeš!«

»Pij, da se ti jezik odmoči!«

Z izleta pom. obratov jeklarne: Skupno slikanje tik ob državni meji

rikature med napisi pa so prikazovale posamezne tipične sodelavce iz obratov, kakor tudi priganjanje mehanične delavnice od strani raznih obratov. Pri vходу na prostor so na smrekah visele državne zastave. Pripravljalni odbor je torej storil svojo funkcijo priprave prav vestno. Da pa ne bo mehanična ostala tudi tu brez kritike, moramo pripomniti, da je bil pro-

stor preveč razbit. Seveda dobimo že poznan odgovor »ja, za 1000 ljudi, je tako treba«.

Oskrba izletnikov je bila urejena z listki, ki so bili razdeljeni med udeležence po prihodu. Za otroke je bilo nabavljeno mleko. Posebnost je bila tudi ta, da je moral za pijačo imeti s seboj vsak svojo posodo. Za tisoč ljudi bi bila skupna oprema prevelika. Oskrba je bila dovoljna, le morda preveč optimistična v delitvi, ker je proti popoldnevu pričelo primanjkovati. To omejamo radi tega, če je kdo izmed upravičenih udeležencev ostal popoldne brez odkazanega dela. Priznati je treba vključ temu dobri organizaciji, posebno, če pomislimo, da je udeležba že opoldne dosegla 1000 ljudi. Oskrbo kakor velik del vse organizacije je vodil mojster g. Babnik, ki mu gre priznanje za uspel največji izlet. Veliko truda in dela so imeli med dnevom tudi oskrbovalci v paviljonih, ki so izlet žrtvovali svojim prijateljem in sodelavcem. (Dalje.)

»Kdo bo listje grabu, kdo bo praproti žev«

Pod tem naslovom je že izšel v »Tovarniškem vestniku« članek, ki je deloma obravnaval razmere našega kmeta, ki sili v tovarne. Imel sem že enkrat priliko pisati temu primeren članek v časopis, bom pa to v glavnih obrisih podal tudi v tem strokovnem časopisu. Da je splošna gospodarska kriza napotila tisoče in tisoče, da danes ne izvršujejo svojega poklica, je splošno znano. Vsi tisti, ki so bili prisiljeni opustiti svoj poklic, tega niso storili prostovoljno, pač pa pod pritiskom razmer. Zatekli so se po rešitev na vse mogoče strani, največ pa v tovarne in k javnim delom; kar so pač našli. Med tem, ko so ti razni poklicni

delavci šli prisiljeno v svet, v tovarne, k firmam, je pa drugi del, to je kmet, prostovoljno zapustil dom in šel v tovarno, češ da tako laže živi.

Verjamem. Gotovo ni pa niti eden od teh poslednjih pomislil, da je to v pogubo naroda in v kvar gospodarskim razmeram. Poglejmo to z gospodarske strani. Kmet ima doma polje, na katerem bi zraslo za pet krav krme, ako bi ga obdelal z vso marljivostjo, isto velja za gojitev sadnega drevja, in kmet, ki ima sedaj glavne dohodke iz tovarne, bi iskal te iz lastne zemlje, kjer bi jih v polni meri našel. Tako pa nekaj mora biti, ali ima doma ženo, ki gara za

moža, ali mož doma dela in potem v tovarni zvrca breme s sebe, ali pa pravi: Ah, za dom bo že mleka in kruha, za prodajo ga pa treba ni. Seveda le, kjer velja geslo, samo da živim jaz, drugo me ne briga. To je na kratko z gospodarske strani. Kaj pa s socialne? Tisoči tavajo za delom, ki nimajo pod milim nebom drugega kot dobre, dela voljne roke. Poleti še nekako gre, malo h gradb. tvrdkam, v gozdove, nekaj pa tudi nadomeščati tiste kmečke sinove in gospodarje, ki so v tovarni. Pride zima, ne preostaja jim drugega, kot pritisniti na socialne ustanove občine in na kljuke ter biti tako v breme in nadlego vsem ljudem. Ni pa to še vse. Kdo ve, kaj se v srcih teh ljudi dogaja. Obup, jeza, sovraštvo do sodobne človeške družbe, ki jih ne sprejme za enakovredne člane. Ali ne bi bilo bolj pošteno, bolj človečansko, ko bi kmet doma obdeloval zemljo, pridelal nekaj za prodajo, ali če ima že malo manj, tudi kak dan stopil za priložnostnim zaslužkom, delo v tovarni pa prepuštil tistim, ki nimajo drugače urejenega življenja, ne bodočnosti, kot edino s stalno službo. Ako se večje število teh zaposli, bodo tudi večje potrebe, saj denarja ne bodo jedli, pač pa ga bodo dajali kmetu za njegove pridelke. Kmetu se bo pa s tem trg povečal. Koliko jih je, ki bi si želeli ustanoviti lastno ognjišče in dati narodu novih sinov. Kako, ko nimajo bodočnosti. Ali naj še ženo pahnejo v nesrečo. Tisti pa, ki bi svoje mesto lahko odstopili, niso ne socialni ne verni, še manj pa nacionalni. Zakaj, s katerega koli stališča gledamo tako stanje, vidimo krivico.

Zato pa tudi tem potom apeliram na vodstvo KID, če že ne presodi vsakega delavca, ki je že zaposlen, naj vsaj pri teh, ki jih na novo sprejme, pogleda, ali niso s tem zanemarili doma, zemljo, in

»Zapoj nam o Marjetici, ki so jo v turško sužnost peljali pa se je mladi paša zaljubil vanjo in se je prekrstil, pa zbežal z njo na Kranjsko!«

»Ne tisto!« je vpil drugi. »O grofični naj zapoje, ki zakleta v kačo, čuva neprecenljive zaklade v podzemeljski jami.«

»Tudi ne! O mlademu grofu zapoj, ki je sedem let ležal bolan in klical smrti dan na dan!« se jih je oglasilo več hkrati.

»Tisto, da, tisto zapoj!« so zavpili svatje.

Godec je stiskal meh, kimal z glavo in prepeval:

»Stoji stoji tam beli grad,
je v gradu žlahten gospod mlad,
na beli postelji leži
si smrti noč in dan želi.
Vsi padarji ga zdravijo,
bolezní ne odpravijo;
bolan leži že sedem let
ne mika ga nič več ta svet.
Nekoč pa v beli grad prišla
je ena žlahtna plemkinja...«

Sredi pesmi je zmotil godca berač Miha, iz Kroke doma, ki je stopil v hišo in pozdravil svate.

»Pozdravljeni, predragi svatje, ki ste se tukaj zbrali, da bi veselo svatbo praz-

novali. Še jaz, ubogi siromak, sem se ustavil tu pri vas, da majoliko vinca bi dobil, da bi se z vami veselil.«

»Miha, hoj Miha!« so klicali svatje, pozabljeni sta bila godec in pesem. »Sedi sem, Miha! Na, tu pij!«

Od vseh strani so ponujali beraču vina v pisanih majolikah, tiščali so mu mesa in pogače. Berač se je najedel in napil, potem si je obrisal mastna usta in je rekel:

»Hej, hvala vam, prijatelji, ki ste me lačnega nasitili, žejnega napojili. Zdaj, ko sem si privezal dušo, mi bo pa tudi beseda gladko tekla, ni klek, da bi nam dan ne minil prav prijetno.«

»Kje pa si hodil, Miha?«

»Kaj me boš tisto vpraševal, prijatelj? Saj veš, da hodim po svetu, kakor cigani. Koder sonce teče, povsod se zame kruh peče in kjer v sodih vince kipí, povsod tudi berač Miha kaj dobi, da mu poživi dušo in kri. Precejšen zelnik je ta svet, na njem se marsikaj dobi.«

»Dobro si povedal, Miha, pa vendar, kje si bil zdaj?«

»Po Koroškem sem hodil, na Štajerskem bil, sem šel na Primorsko, tam vince sem pil. Kaj bil bi pač ta revni svet brez žlahtne vinske trte? Mihi več ni mar deklet, le vince prav rad srka.«

»Vino in meč, to je za moža«, je rekel starešina.

»Vina imate vsi zadosti, meča nima nihče med vami. Jurca ga je imel včasih, pa so mu ga v puntu vzeli. Ali ne, Jur?«

»Eh, zdaj je, kar je«, je Jurca jezno pogledal in mrko pil vino.

»Jur, nič ne bodi žalosten«, ga je tolažil Miha. »Žalost je za babe, ti si pa možak in še ženin si povrh. Zate je veselje in vino, drugega ti danes ne privoščim.«

»Kaj pa je v Kropi novega?« je vprašal drug.

»V Kropi? Župan ima nove irhaste hlače, včeraj sem ga videl v njih. In prevzet en, saj je lahko, ko on edini nosi meč ob boku.«

»Kroparji ste prevzetni«, je rekel starešina. »Predobro vam je, železarska obrt donaša denarjev. Vsak Kropar je kovač in vsi šekljajo s srebrniki in se revežem smejejo.«

»Bohinjci pa stradate da se skozi vas vidi«, je oporekel Miha. »V Kropi železo kujejo, vi ga kopljete in topite, kdo je na boljšem?«

»Plavže bo vzel hudič«, se je pridušil Planinec in jezen je bil. »Odkar so prišli sem Italijani, naša obrt propada. Oni postavljajo drugačne peči, mi njihove

ali ne bi mogli živeti brez tovarne. Isto naj velja za vse organizacije, naj na kratko odklonijo vsako intervencijo, za katerega bi se izkazalo, da lahko živi brez nje. Vam pa, ki ste s tem prizadeti, ključem, ne jezite se! Ako kdo misli, da se mu dela krivica, naj dom prepusti svojemu bližnjemu, sam pa naj gre za priložnostnim delom brez stalnega zaslužka. Čez eno leto bo drugih misli, ako ne prej. S tem se bo slika blelih Gorenjcev spremenila zopet v rdeče in ne bo na cni strani blelih fantov od preobremenitve, na drugi pa 'blelih' od pomanjkanja in obupa.

Bodimo ponosni, da smo Gorenjci in tudi z vsem naštetim pokažimo, kaj smo v resnici.

Drugi, ki bi bili slično prizadeti, pridejo tudi še na vrsto, zato naj nihče ne reče, kako da samo ene vidim. Šr.

OBVESTILA

Naš podlistek. Z današnjo številko smo pričeli priobčevati povest, ki jo je spisala 18 letna Mimica Konič, hčerka našega sodelavca.

Predlogi za izboljšanje dela. Dobili smo ponovno dva predloga od naših sodelavcev. Predlagatelj se tem potom iskreno zahvaljujemo za sodelovanje.

GOSPODARSKE ZANIMIVOSTI

Železna ruda v Nemčiji. Z ozirom na ustanovitev družbe »Reichswerke für Erzbergbau und Eisenhütten Hermann Göring« v Berlinu je zanimivo pisanje curiškega dnevnika »Neue Züricher Zeitung«, kjer navaja zanimive podatke o ležiščih železne rude v Nemčiji. Na podlagi podatkov iz leta 1933. je ce-

vega načina topljenja ne moremo povzeti, predrag je za nas in vajeni ga nismo. V kratkem bomo žgali samo še oglje in kopalni rudo, drugega nam ne bo preostalo.

»Buccelleni!« je siknil Podlipnik, ki je imel največ topilnic, njemu je šlo ob največ.

»Ta vražji Italijan nas povsod izpodriva«, je rekel Planinec. »Da ga je moglo vprav k nam prinesiti.«

In kako ga deželna gosposka podpira! Nam ortenburški oskrbnik povsod stopa na pete, njemu pa vse izpregleda. Ko je zahteval v Nomnju travnik ob Savici in mu ga gospodar ni hotel prodati, ga je radovljiški mestni vicedom prisilil v to prodajo.

»Čudno«, je zmajeval Planinec. »Stari Buccelleni je prinesel bisago na plečih, nemara je bilo v njej mošnja cekinov, več pa ne. Zdaj ima pa toliko, kaj bi dejal, saj je že nekaj mali grof. Povsod je vse njegovo. Plavž svete Heme v Nomnju ima v zakupu, v Bistrici ga je postavil pred letom, v Stari Fužini, na Jesenicah je vse njegovo, na Dovjem, v Rovtah, v Radolnici, v Železnikih, o, velik bogatin je.«

»Mi pa propadamo in vse to gre v njegov žep.«

(Dalje prihodnjič)

Z izleta žične valjarne: Pred hotelom Erika v Kranjski gori

niti nemške zaloge železne rude na 611 milijonov ton. To so ležišča, katera se da takoj ali v kratkem izkoriščati. Druga ležišča, ki so globlje pod zemljo, pa cenijo na sto milijonov ton, težave pa so z eksploatacijo. Največja ležišča so v okrajih Ilse, Siegerland, ob Lahni in Dilli, Salzgitter na Bavarskem in Hessenskem. Letno produkcijo cenijo na 21.6 milijonov ton, kar pomeni, da bi bila ležišča že v 25 letih izčrpana. Na splošno so nemške rude zelo rečne na železu. Le v nekaterih primerih vsebujejo več kot 50 odstotkov železa. V nekaterih krajih so nehali kopati železno rudo že pred vojno, na Šaškem leta 1924, v Spessartu pa leta 1924, v severni in srednji Nemčiji leta 1931. List je mnenja, da bo pomanjkanje železne rude v Nemčiji zaradi izkoriščanja teh ležišč zelo omiljeno, potrebna pa bodo velika sredstva.

Nove železniške proge. Ministrstvo za promet je odobrilo izgradnje novih normalnih železniških prog med Kraljevom in Kruševcom in na progi Zaječar-Metovica Bor. Te proge se bodo pričele takoj graditi in sicer v državni režiji. Kdaj bomo kaj takega brali za v Jugoslaviji najbolj prometno in važno progo Ljubljana-Jesenice, kjer radi prevelike zasedbe proge skoro ni več vlaka, ki ne bi imel zamude.

Italija gradi ceste, da je strah. Še ni dolgo od tega, ko je Mussolini svečano otvoril 2000 km (dolžina, kakor v Paris in nazaj) dolgo cesto okrog italijanske Afrike, že poročajo o novi velikanski cestni zgradbi v Abesiniji. Skozi Abesinijo je od Asmare do Adis Abbebe zgrajena lepa cesta v dolžini 1196 km — torej kakor od nas do Pariza. Mi ne vidimo v tem nič drugega kot izredno podjetnost sosedne države. Tudi telefonskih central je bilo otvorenih 83.

Industrializacija Dolenjske. Kr. banska uprava pripravlja sporazumno z vlado načrt za industrializacijo revne Dolenjske. Ta kraj je zelo siromašen in ni druge pomoči, da se tam ustanovi industrija. Tako zanimanje za kraj je hvalevredno. Videli smo, kako so bili Dolenjci prizadeti prav to leto s točo. Nima jo sedaj ničesar, četudi garajo po 16 ur na dan. Akcija vlade in banovine bo podprla vsako industrijo, ki se bo hotela vseliti v ta revni kraj, samo, da bo tam obstala. Mi take akcije pozdravljamo. Vprašali bi le, zakaj sedaj tam ni kakih pridigarjev, ki bi pravili, da je treba tiste, ki »lupijo« preklesti. Prepričani pa smo, da se bodo tje naselili taki hujšaki takrat, ko ljudem ne bo treba več pomagati, nego pridgati, kako jih »kapital stiska«. Dolenjskemu pridnemu ljudstvu želimo uspeha na novih delih na industrializaciji, da bi njihovo življenje bilo lepše.

»Sartid« — železarna v Smederevu se modernizira. Ministrstvo trgovine in industrije je odobrilo povečanje železarne Sartid. Nove investicije znašajo 15 milijonov dinarjev in bodo vsa dela končana že letos v oktobru, ko bo zaposlenih 400 novih delavcev v nove obrate. Sartid bo zgradil novo martinsko peč, nove valjčne obrate in povečal elektrarne. Sartid je vzel v zakup tudi železne rudnike v Majdanpeku. Tam bo železarna zgradila visoko peč, ki bo delala na oglje. Sartid ima že

dovoljenje za eksploatacijo državnih gozdov. Tako raste na jugu nova železarska industrija, podprta od vseh strani.

Od leta 1933. pa do 1936. je bilo v Italiji izdanih 1262 dovoljenj za zgradbo nove industrije. Zgrajenih je bilo 447 industrij, in sicer mehanične in kovinarske ter 183 tekstilnih tvornic ki zaposlujejo 49.906 novih delavcev.

Ne režim, nego bogastvo ruske zemlje je tisto, ki daje Rusiji prednost. Rusija ima 50% vse nafte, kar je na svetu. Kaj pa pomeni danes v svetovnem gospodarstvu nafta, vemo vsi. Če se torej kdo napihuje za kak kraj, mora najprej vedeti, da Švica nikdar ne bo mogla biti tako bogata, kot je bogata Rusija. Zemeljsko bogastvo ni pridobitevakega režima, zato ta novina ni nobena agitacija.

Prva električna centrala v Abesiniji na vodni pogon je bila postavljena v obrat. Izgleda, da bodo Abesinci od okupacije gospodarsko pridobili, Italija pa se bo rešila milijonov ljudstva, ki jim je postajala domača država že pretresna. Italijani so poznani po številnih družinah, ki pomenijo rast in napredek narodov.

V interesu varčevanja je grška vlada ukinila visoko kmetijsko šolo v Atenah. Ves material bo prenešen na kmetijsko fakulteto v Solun. Takega varčevanja mi ne razumemo, možno pa je, da je na tem nekaj resnice. Tu se spomnimo na primer, ki se je pripetil na velikem posestvu nekih menihov. Tam so za ogromna kmetijska posestva nastavili redovnika strokovnjaka, ki je radi neke nesrečne ljubezni pribežal med menihe. Njegova nesrečna ljubezen pa se je nadaljevala v nesrečnem upravljanju posestev. Vodstvo je uvidelo, da gre posest nazaj, pa je poslalo strokovnjaka molit, kmetijski oddelek pa poverilo kmetu, ki ga je potem zopet uredil.

Zlata pšenica za municijo. Romunija je sklenila sporazum z Nemčijo, da ji bo dala letno 3500 vagonov pšenice za razni municijski material. Kako je na zemlji neka čudna mirnost in navada, četudi govorimo o tako važnih dogodkih. Ljudje si pripravljajo razne obveze in bolniški material in istočasno pripravljajo na drugi strani material za zadavanje ran. Povsod se dela. Koliko je danes že pripravljenega materiala za zadavanje ran, za rezanje mesa in preluknjanje teles in koliko skrbi je zopet nakopičene v pripravi raznih zdravil, da bomo tiste rane celili in obvezovali. Nekdo je rekel, da so se ljudje topli od vekov, pa se bodo do konca, samo s to razliko, da je orožje vedno bolj tehniško dovršeno. Rešitev takega postopanja je le v vzgoji k dobremu. Seveda pa vse to nima z Romunijo nič opraviti.

Italija korak za korakom naprej za tujski promet. Italijanska vlada je sklenila, da za zgraditev novih hotelov 1 milijardo lir. To je velikopotezna tujsko-prometna akcija. Če bo šlo tako naprej bo Italija v 10 letih prva tujsko-prometna država na svetu. Tresemo glavo proti fašizmu kakor hočemo, gospodarsko moramo priznati, da je red in da je delo Italiji prineslo v zadnjih letih ogromne uspehe.

Za procvit podjetja, za blagostanje de- lavstva, v korist državi in bodočnosti!

nicah, na Javorniku in v gorjanski fari. Beseda mu teče kot vino, nikoli ni v zadregi za odgovor. V prostem času rad pešači po gozdovih, kjer ga divjad že tako pozna, da mu iz rok liže sol. Ribe pa ima baje tako zdresirane, da mu same skačejo v kuhinjske lonce. Njegovi predstojniki so dobro pogodili, ko so ga postavili tja v romantično sotesko ob zeleni Savi.

Z Jožetom je zelo prijetno kramljati. Poleg veselih dogodivščin iz fantovskega in lovskega življenja zelo rad pripoveduje o burnih dogodkih, ki jih je v času vojne preživel na zapadnih bojiščih. V najboljšem spominu ima tudi one strahotne dni, ko so italijanska letala z bombami obmetavala Jesenice in Koroško Belo, kjer se je pri reševalnih delih uspešno udeleževal.

Jože bo kmalu završil 35 let uspešnega dela. Burni življenjski dogodki ga niso prav nič uklonili. Še danes stoji ta orjak čil in raven kot macesen na poljan.

Bertoncelj Janez

Dne 21. avgusta je praznoval 35letnico nepretrganega službovanja pri našem podjetju naš vrli sodelavec g. Bertoncelj Janez, ki je vso to dolgo dobo zaposlen kot žičar v žičarni.

Naš jubilar izhaja iz ugledne delavske družine, ki je pred desetletji došla iz Lipnice pri Kamni gorici in katera se je krepko uveljavila na Jesenicah. Njegov že pokojni oče, ki je bil vodja turbine v žični valjarni, se je krepko uveljavil kot gospodarski in združni organizator ter občinski odbornik. — Tudi naš jubilar je krepko stopal po očetovih potih in se je kot tak tudi povsod lepo uveljavil. V žičarni je eden najstarejših in najboljših žičarjev. Povsod, bodisi pri delu, bodisi zunaj v javnem življenju zna uveljaviti svoje stvarne besede in nazore, ki vedno koristijo predmetni stvari. S svojim skromnim življenjem, pridnostjo in načrtnim gospodarstvom, je pred leti postal solastnik ene najlepših domačij na Jesenicah.

Bizjak Janez

V sredo, dne 25. avgusta je minulo 40 let, odkar je v naši tovarni zaposlen naš vrli sodelavec g. Bizjak Janez, ki je zaposlen kot predelavec v lužilnici. Naš jubilar je prišel kot 27letni mladenič na Jesenice, kjer je dobil delo v tovarni. Skoraj vsa leta službovanja je zaposlen v lužilnici, kjer je s svojo pridnostjo in sposobnostjo napredoval za predelavca.

Bizjak, ki je pustil svoje najboljše življenjske sile v tem obratu, je tudi znal ceniti vrednost težko prislužnega denarja. Tudi on je postal solastnik lepe domačije, kjer bo nekoč v pokoju užival sadove svojega dolgoletnega naporega dela in varčevanja.

Našim vestnim dolgoletnim sodelavcem čestitamo k njihovim poklicnim jubilejem z iskreno željo, da jih usoda ohrani čile in zdrave preko lepe jeseni v pozno zimo življenja.

ZA DOBRO VOLJO

Vedno športnik,

Pri nekem športniku je vlomil tat. On ga je zalotil in stekel za njim. Ko ga je drugi dan prijatelj vprašal, ali je ujel tatu, mu je odgovoril:

»Na žalost, ne, ta tepec je tako neumno bežal, da je zaostal za menoj za 500 metrov.«

Na sodišču,

Sodnik: Ali ste bili že kaznovani?

Obtoženec: Oženjen sem deset let in moja tašča stanuje pri meni...

Dobra prijateljica,

Veš, Vcra, tvoja obleka mi od leta do leta bolj ugaja...

Enit je italijansko mednarodno tujsko-prometno društvo. Do sedaj smo tako internacionalno romarsko društvo poznali samo pri Rusih. Inturist je bil tisti, ki je v vsakem večjem mestu posredoval potovanje v Rusijo. Italija bo s to organizacijo gotovo uspela.

Trbovlje so lansko leto plačale 23 milijonov dinarjev samo na davkih. Same socialne dajatve (zavarovanja) pa so družbo stale nad 19.000.000 dinarjev. Računski zaključek kaže, da je to podjetje tudi lani še ostalo aktivno, četudi je v Sloveniji in četudi mnogi ne morejo razumeti, kako je mogoče, da je v Sloveniji še kako podjetje, ki izkazuje dobiček.

Anglija je kupila skoro vso železno rudo na švedskem in na norveškem. Ker je Nemčija zadnje čase stalno dvigala cene železu, je bila Anglija, ki železa veliko kupuje, prizadeta. Sedaj si je pomagala na ta način, da je kupila rudnike v švedski in norveški. Tako je postavljena Nemčija in mednarodni železarski kartel pred zaključno dejstvo, Anglija pa je svojo industrijo osamosvojila pred eksperimenti na tržišču.

NOVICE

Opomini iz sodobnega življenja

IX.

Plavalna tekma. V Siracuzi na Siciliji se je vršila plavalna tekma, katere rezultati so bili sledeči: Prvi je bil italijanski minister Starace, drugi je prišel na cilj minister za javna dela Cobolli, šele tretji je bil finančni minister Thaon de Revel. Četrti je priplaval an cilj tajnik v notranjem ministarstvu Guidij in zadnji minister za ljudsko prosveto Alfieri. Ko so bili že vsi na cilji je rezal vodo mojstrsko ministrski predsednik Mussolini. Iz te tekme je videti, da znajo italijanski ministri vsi plavati. Mi, ki smo navajeni od davna gledati v teh funkcijah častitljive starce, se kar ne moremo načuditi temu prerobenju.

X.

Ruski kmetje proti kolektivu. Ruska duša je mehka, je globoka. Karakter ruskega poljskega delavca - kmeta je tak, ki živi z ogromnimi ruskimi polji in stepami. Kjer sega pogled tako daleč preko ravnin, tam ni tesnob, tam ni ostrin niti v ljudskih dušah. Zato je v Rusiji mogoče, da eden močno zakriči, pa prisluhnejo milijoni ljudstva, zato je carizem vladal milijonom, kakor je hotel, zato je tudi mogoče, da 3 milijone komunistov vlada 200 milijonov ruskega ljudstva. Rusko ljudstvo ljubi polje in dela. Tajna ravnin je

legla v njegov karakter, ki ne gre človeku v čreva, nego gladi, blaži in ostane tajinstven. Taka tajinstvenost ruskega kmetijskega ljudstva je vidna tudi v pasivnem zadržanju proti kolektivu poljskega dela na širnih ruskih poljih. Ruski kmet hoče imeti zemljo, hoče biti samostojen. Kadar izvaja taka masa in tak karakter pasivno resistenco, takrat je nihče ne zlomi, to je v tistem delu čutov in zavesti, kamor krik oblastnikov več ne seže, to je v smislu življenja, ki je prirojen. Tisoče traktorjev in strojev za žetev stoji po ruskih njivah, kmetje pa žanjejo in odstopajo državi le toliko, kolikor potrebujejo zase, ostalo pa naj čaka na tiste ljudi, ki bodo vzgojeni v kolektivni misli, ki morda ne bodo pozele lastnega doma, ki bodo lahko kolektivno jedli, kolektivno spali, kolektivno, kakor čreda preživljali vse dobrine in težave življenja tudi v čutih, ki jih imenujemo dom.

NAŠI JUBILANTI

Fülle Jože

V kratkem bo praznoval 35letnico nepretrganega službovanja pri našem podjetju naš vrli sodelavec g. Fülle Jože, ki je zaposlen v električni hidrocentrali v Zasipu. Naš jubilar izhaja iz ugledne hiše. Njegov pokojni oče je bil delovodja na težki progi v valjarni na Jesenicah. Kot njegov oče, tako je tudi Jože izredno visok in močan, da je že pri svojih 12 letih izgledal med savsko otročadjo kot zvonik sredi vasi. Naravno je bilo, da oče ni pustil takega orjaka doma, da bi lovil ptice po Hrenovci ter ribe po Jesenici in Savi. Spravil ga je predčasno v tovarno, da se je učil in delal, da je kaj zaslužil in da so imeli drugi savski fantiči mir pred njim na graščinskem dvorišču.

Jože se je v tovarni kmalu izučil za strojnika in kot tak je kmalu uveljavil svoje izredne sposobnosti v tovarnah na Jesenicah in Javorniku. Uveljavil pa bi se še bolj, da ni tudi njega potegnili svetovna vojna v svoj vrtnec. Boril se je na zapadni fronti kot topničar. S 30,5 cm topovi je razbijal belgijske in francoske obmejne trdnjave, na francoskih gradovih pil šampanjec ter dvoril zalim, ljubeznim francoskim dekletom.

Po vojni je zopet krepko prijel za delo v naših obratih. Dolga leta je bil zaposlen kot upravnik električne centrale v Zg. Radovni, kasneje pa v Zasipu. Pred tremi leti je bil povišan v delovodjo v isti elektrarni, katero upravlja z vso vnemo in vestnostjo še danes.

Naš Jože je velik veseljak in šaljivec. Znan je po vsem srezu, posebno pa na Jese-